

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1924.

Andra kammaren.

Nr 5.

Fredagen den 25 januari.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 19 innevarande januari.

§ 2.

Herr statsrådet *Wohlin* avlämnade:

dels Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 16, med redogörelse för resultaten av en genom djupborrningar utförd undersökning rörande malmernas dimensioner på djupare nivåer inom Kirunavaara och Gellivare malmberg;

dels ock Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 17, angående årligt understöd å allmänna indragningsstaten åt förre arbetsförmannen vid lotsverkets byggnadsarbeten Bernhard Eriksson; och

nr 18, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord.

Nämnda skrivelse och propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 15, med förslag till lag om överföring till hären av vissa marinen tilldelade värnpliktiga av 1923 och 1924 års klasser.

§ 4.

Herr *Lovéns m. fl.* på kammarens bord liggande motion nr 314, som nu föredrogs, remitterades till tillfälligt utskott.

§ 5.

Vidare föredrogs, men bordlades åter bankoutskottets utlåtande nr 3.

§ 6.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Norman*, nr 315, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om avskaffande eller begränsning av rätten till fria resor och varutransporter å statens järnvägar;

herr *Johanson* i Huskvarna, *m. fl.*, nr 316, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om åstadkommande av billigare tandvård;

Andra kammarens protokoll 1924. Nr 5.

herrar *Pettersson* i Stäringe och *Lindgren*, nr 317, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utredning angående användande för motordrift av en blandning utav sulfitsprit och bensen;

herr *Pehrsson* i Göteborg, nr 318, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utbetalande månadsvis av prästerskapet tillkommande löner och arvoden; och

herr *Petersson* i Broaryd *m. fl.*, nr 319, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 5, med förslag till kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtande, nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

§ 8.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Fjellman</i>	under 10 dagar fr. o. m. den	28 jan.,	
» <i>Waldén</i>	» 8 »	» 26 »	
» <i>Poppius</i>	» 8 »	» 29 »	
» <i>Olsson</i> i Kalmar	» 6 »	» 28 »	
» <i>Olsson</i> i Mora	» 5 »	» 28 »	
» <i>Röing</i>	» den 27 jan.,		
» <i>Gustufsson</i> i Älvsered	» 10 dagar »	» 29 »	
» <i>Magnusson</i> i Tumbult	» 5 »	» 28 »	
» <i>Pettersson</i> i Stäringe	» 3 »	» 26 »	
» <i>Lundén</i>	» 4 »	» 25 »	
» <i>Danielsson</i>	» 5 »	» 28 »	
» <i>Johansson</i> i Kullersta	» 3 »	» 26 »	
» <i>Vahlstedt</i>	» 4 »	» 28 »	och
» <i>Billqvist</i>	» 6 »	» 25 »	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.45 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen 26 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 21 innevarande januari förda protokollen.

§ 2.

Herr statsrådet *Ekeberg* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 19, med förslag till lag om ändrad lydelse av 71 § i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen m. m.

Denna proposition bordlades.

§ 3.

I enlighet med därom den 19 i denna månad fattat beslut skulle nu företagas val av tio ledamöter och tio suppleanter i vart och ett av de fem tillfälliga utskott, kammaren beslutit tillsätta; och anställdes först val av ledamöter i första tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 142 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

- herr *Dalgren*,
- » *Svensson* i Långelanda,
- » *Öhman*,
- » *Johansson* i Edsbyn,
- » *Dahlén*,
- » *Wallerius*,
- » *Molin*,
- » *Nilsson* i Hörby,
- » *Österström* och
- » *Uddenberg* i Varberg.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 4.

Härefter företogs val av ledamöter i andra tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 85 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Andersson* i Katrineholm,
 » *Bergström*,
 » *Brännberg*,
 » *Wikström*,
 » *Wagnsson*,
 » *Corneliusson*,
 fru *Thüring*,
 herr *Johansson* i Bro,
 » *Olsson* i Labbemåla och
 » *Eurén*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 5.

Vidare företogs val av ledamöter i tredje tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 53 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Eriksson* i Stockholm,
 » *Leffler*,
 » *Lagerkwist*,
 » *Björnberg*,
 » *Sjögren*,
 » *Ros*,
 » *Lindberg*,
 » *Karlström* i Lummelunda,
 » *Hansén* och
 » *Johansson* i Krogstorp.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 6.

Vid nu anställt val av ledamöter i fjärde tillfälliga utskottet avlämnades 57 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Ward*,
 » *Larsson* i Kroken,
 » *Isacsson*,
 » *Gustafson* i Vimmerby,
 » *Pettersson* i Köping,
 » *Andersson* i Storegården,
 » *Berg*,
 » *Månsson* i Backa,
 fröken *Tamm* och
 herr *Holmström* i Gävle.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 7.

Härefter företogs val av ledamöter i femte tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 57 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista». Av dessa valsedlar upptogo 55 namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Blomquist*,
» *Laurén*,
» *Norling*,
» *Andersson* i Rasjön,
» *Hansson* i Trollhättan,
» *Fjellman*,
» *Västberg*,
» *Johanson* i Hörninge,
» *Lundén* och
» *Poppius*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 8.

Anställdes val av suppleanter i första tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 39 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Eklund*,
fröken *Wellin*,
herr *Lundbom*,
herr *Rydström*,
fru *Thüring*,
herr *Jonsson* i Mörkhult,
» *Paulsen*,
» *Gardell*,
» *Andersson* i Kroken och
» *Lundquist*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 9.

Härefter företogs val av suppleanter i andra tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 43 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Holmberg*,
» *Ernfors*,
» *Olsson* i Mellerud,
» *Andersson* i Kroken,
» *Eklund*,
» *Gustafsson* i Älvsered,
» *Karlsson* i Grängesberg,
» *Petersson* i Broaryd,
» *Bodén* och
fröken *Wellin*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 10.

Vidare företogs val av suppleanter i tredje tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 40 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Svärd*,
 » *Lundquist*,
 » *Knutsson*,
 » *Bodén*,
 » *Samuelsson*,
 » *Poppius*,
 » *Ericson* i Boxholm,
 » *Petersson* i Broaryd,
 » *Lundén* och
 » *Lindmark*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 11.

Vid nu anställt val av suppleanter i fjärde tillfälliga utskottet avlämnades 29 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Karlsson* i Grängesberg,
 » *Kinmanson*,
 » *Svärd*,
 » *Persson* i Björsbyholm,
 » *Kilbom*,
 » *Weibull*,
 » *Norsell*,
 » *Petersson* i Broaryd,
 » *Johansson* i Edsbyn och
 » *Holmgren*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 12.

Slutligen anställdes val av suppleanter i femte tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 39 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Norsell*,
 » *Lindmark*,
 » *Olsson* i Mellerud,
 » *Hansson* i Bäck,
 » *Andersson* i Tungelsta,
 » *Kinmanson*,
 » *Spångberg*,
 » *Persson* i Trången,
 » *Rydström* och
 » *Uddenberg* i Varberg.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 3—12 här ovan omförmälda valen.

§ 14.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande skrivelse, nr 16, med redogörelse för resultaten av en genom djupborringar utförd undersökning rörande malmernas dimensioner på djupare nivåer inom Kirunavaara och Gellivare malmberg.

Vidare föredrogs var för sig Kungl. Maj:ts likaledes å bordet vilande propositioner; och remitterades därvid:

till bankoutskottet propositionen, nr 17, angående årligt understöd å allmänna indragningsstaten åt förre arbetsförmannen vid lotsverkets byggnadsarbeten Bernhard Eriksson; och

till jordbruksutskottet propositionen, nr 18, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord.

§ 15.

Härefter föredrogs var efter annan och hänvisades till tillfälligt utskott följande på kammarens bord liggande motioner, nämligen:

nr 315, av herr *Norman*,

nr 316, av herr *Johanson* i Huskvarna *m. fl.*; och

nr 317, av herrar *Pettersson* i Stäringe och *Lindgren*.

Vid härfå skedd föredragning av motionen nr 318, av herr *Pehrsson* i Göteborg om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utbetalande månadsvis av prästerskapet tillkommande löner och arvoden begärdes ordet av

Ang. återkallande av en motion.

Herr *Pehrsson* i Göteborg, som yttrade: Herr talman! Då det meddelats mig, att principfrågan, huruvida den motion jag i går väckte är av beskaffenhet att kunna remitteras till utskott och där upptagas till behandling, icke kan avgöras förrän den förevarit i talmanskonferensen, anhåller jag att för närvarande få återtaga densamma.

Denna anhållan blev av kammaren bifallen.

Vidare föredrogs motionen nr 319, av herr *Petersson* i Broaryd *m. fl.*; och remitterades motionen så vitt den anginge pensionsväsendet till bankoutskottet, i vad den rörde jordbruksärenden till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

§ 16.

Statsutskottets nu föredragna utlåtande nr 11 bordlades åter.

§ 17.

Föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gillande av den riksbanken meddelade frihet från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

Ang. befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa sedlar.

Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.

Därvid yttrade:

(Forts.)

Herr **Johanson** i Stockholm: Herr talman, mina damer och herrar! Den föreliggande frågan är, som vi veta, föremål för livliga meningsyttringar i pressen och annorstädes. Bl. a. har en författare i Statsvetenskaplig tidskrift gjort gällande, att största delen av dessa meningsyttringar haft riksbanksledningen till adressat. Han fortsätter: »Det är då fråga, om man icke numera för en stabilisering av konjunkturerna bör vända sig till en enig — och mycket mera talrik — publik, nämligen näringslivets representanter, främst företagarna men även arbetarna.»

Det är närmast med anledning därav jag tillåter mig i detta sammanhang yttra några ord.

Jag måste tillstå, att jag är mindre benägen nu än förut att följa bankoutskottet, när det gäller att taga ståndpunkt till denna fråga. I från vårt håll yttrades under åren 1921, 1922 och 1923, då frågan var föremål för behandling, att det säkerligen ur arbetarnas synpunkt sett hade varit önskvärt, att man fört en mindre hård deflationspolitik. Det skulle utan tvivel hava medfört, att mindre kapital hade gått förlorat och att de arbetslösa antal inte skulle hava blivit så stort. Emellertid ansåg man ju det nödvändigt då att gå till botten, och man bedrev en hänsynslös och fullständig obegränsad deflationspolitik. När man nu har kommit till ett någorlunda stabilt läge, så finner man, att man nu på vissa håll inte är tillfreds med detta. Jag vet icke, om denna meningsriktning har något större antal anhängare, men man förmenar, att såsom det nu är vårt lands läge, särskilt vad gäller exportindustrien, ingalunda är lyckligt. Man förmenar, att det nu vore skäl i att släppa efter något på den bankpolitik riksbanken företräder och följaktligen hålla vår krona i något lägre värde, vilket skulle inverka gynnsamt för exportindustrien.

Lika bestämda motståndare, som representanterna för fackföreningsrörelsen voro mot den hårda deflationspolitik, som fördes under de föregående åren, lika bestämda motståndare måste vi vara till att nu åter på något sätt bidra till en ny inflationspolitik. Ty detta förstå vi fullt ut vad det skulle betyda för arbetarna. Det vore liktydigt med att reducera deras löner. Men det är uppenbart, att det skulle ju icke bara drabba arbetarna. Det skulle jämväl drabba alla dessa små sparare, obligationsinnehavare, pensionärer o. d., varjämte sjukhus, ålderdomshem, skolor och bildningsanstalter, som till stor del bedriva sin verksamhet med fonderade medel, skulle frånörvas en del av de tillgångar, som äro avsedda för att upprätthålla denna mycket viktiga del av samhällslivet och samhällsarbetet. Jag hoppas, att ingen må föreställa sig, att icke fackföreningsfolket fullt ut förstår betydelsen av att produktionen omhuldad så att den blir en hela samhällets angelägenhet; och att produktionen utgör det materiella underlaget för hela vår existens, den saken förstå vi fullt ut på fackföreningshåll. Detta är emellertid icke liktydigt med att vi äro benägna för att bortse från alla andra faktorer, som man måste ge ett berättigat inflytande på vad som händer och sker i fråga om vår bankpolitik.

Jag tror, att den farhåga, som kommit till uttryck från visst håll, grundar sig på kanske rent tillfälliga företeelser. Vad som åstadkommit svårigheterna för exportindustrien är närmast pundets sänkning. Naturligtvis inverkar också dollarns stegring ogynnsamt. Jag vill dock erinra om att detta enligt många mening endast är en säsongföreteelse, som regelbundet återkommer. Pundet sjunker på hösten, då vi utföra våra förnämsta exportartiklar, trämassa och papper. Likaså stiger dollarn samtidigt, därför att Amerika då utför sin skörd. Vi hava givetvis en rätt stor del i inköpet av den skörden. Vi importera rätt mycket av den amerikanska skörden, vilket återigen medför, att de betalnings-

medel, som härför utgå, åstadkomma en stegring av dollarkursen. Är detta riktigt, att pundkursens nedgång och dollarkursens stegring är en regelbundet återkommande säsongföreteelse, så finnes det ingen anledning till oro, när man nu konstaterar detta. Däremot är det klart, att om spekulation kommer med i spelet — något som uppenbart är fallet i vad gäller dollarkursens notering i den fria marknaden, som är högre än riksbankens, en spekulation som kanske till stor del är beroende av att man förutser eller räknar med som en möjlighet, att dollarn kommer att stiga — så bidrager, säger jag, denna spekulation, detta inköp av dollar, till åstadkommande av den högre noteringen i den fria marknaden. Det är något, som man bör taga med i räkningen, när man beklagar sig över det inträffade.

Jag vill emellertid här klart och tydligt ge tillkänna, att man på arbetarehåll på det bestämdaste motsätter sig varje åtgärd nu, som skulle medföra en ny inflation. Jag förstår alltför väl, att det var nödvändigt att återgå från den av kriget förorsakade abnorma prisnivån till en lägre sådan, men efter all den nöd och allt det elände, som man på grund av de tre föregående årens bankpolitik genomgått, skall väl ändå ingen förnuftig människa kunna övertyga oss om lämpligheten av att återigen börja en inflation och draga mangeln tillbaka en gång till och åstadkomma samma svårigheter.

Det är i anledning av den fråga som ställts om var arbetarna befinna sig, som jag har i detta sammanhang velat göra denna deklaration.

Herr förste vice talmannen **Nilson**: Herr talman! Den föregående ärade talarens anförande ådagalägger tydligt och klart, att de förhoppningar, som en del av industriens målsmän hyst om att genom en försämring av kronans värde åstadkomma bättre betingelser för industrien, vila på en fullkomlig illusion. Och jag kan icke annat än med största tillfredsställelse konstatera, att man på arbetarehåll betraktar valutapolitiken ur just den synpunkt, som den ärade talarens anförande ådagalade att man gör.

Fullmäktige i riksbanken hava vid upprepade tillfällen uttalat sin övertygelse om det önskvärda, ja, det nödvändiga i att upprätthålla den svenska kronans värde i förhållande till guld. Riksbankens bemödanden komma därför fortfarande att gå ut på att med alla till buds stående medel hindra dollarkursens stegring över nuvarande nivå. Ingen anledning finnes heller att befara, att inte dessa bemödanden skola krönas med framgång. Jag förutsätter härvid, att dollarns värde och guldvärdet icke komma att divergera. För närvarande visar också den amerikanska prisnivån en sådan fasthet och ett sådant lugn, att någon anledning till farhågor i den delen icke föreligger.

Att fullmäktige vilja begränsa riksbankens försäljning av dollarvaluta till täckning av handels- och industriens behov av dollar för varuköp borde, synes det mig, icke framkalla förvåning. Jag vill dock säga att för tillgodoseende av de behoven finns ingen skäligen anledning att till privata betala högre kurs än den som riksbanken noterar.

Vi äro väl medvetna om de strömningar till förmån för en inflation, som finnas på ett eller annat håll, men de strömningarna hava ingen anhängare bland fullmäktige i riksbanken. Det råder inom fullmäktige en djup och alldeles enstämmig uppfattning därom, att inflation är ett ont som skapar mera ont. Inflation är att likna vid piskslag på en tröttkörd häst. Hästen får ingen som helst styrka härigenom; han tvingas endast att förbruka det allra yttersta av sina krafter, till dess han stupar. Den som vill se riktigheten av den bilden kan skåda på Tysklands exempel.

När det uttalas som önskvärt, att riksbanken stabiliserar den svenska kronan vid det engelska pundet, så förstår jag knappast det talesättets innebörd ur formell synpunkt. Vad menar man med att stabilisera en sak vid en annan? Ja,

*Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.
(Forts.)*

Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.

(Forts.)

nog förstår man väl i allmänhet det så, att det, som man skall stabilisera vid — om det överhuvud skall bli fråga om någon stabilisering — det, säger jag, som man skall hänga sig fast vid, måste väl i all rimlighets namn förete en något så när stabil karaktär självtt. Man talar aldrig om att man skall stabilisera en sak vid ett upprört havs vågor, och den engelska pundkursen har ju under de senaste månaderna företett bilden av ett upprört böljande vatten. Vid detta kan ju alltså, som jag antytt, ingen som helst stabilisering ske.

Det råder olika meningar bland nationalekonomerna i fråga om valutapolitiken. För närvarande åtminstone förete de bilden av ett särdeles förvirrat fält. I en artikel av den 17 dennes klandrar professor Cassel diskontoförhöjningen sistlidna november: den var onödig. En författare i Dagens Nyheter för ett par dagar sedan förmenar, att diskontoförhöjningen var nödvändig, erforderlig, men den kom för sent. I dag synes professor Cassel i en artikel anse, att diskontot är ungefär vad det bör vara. En annan nationalekonom, Åkerman, ger i Svensk handelstidning för i dag tillkänna sin åsikt, att vi hava för högt diskonto och att det borde sänkas med minst en halv procent. Detta vittnar om, att doktrinen män på detta område för närvarande förete, som jag sade, ett förvirrat fält. Hur man skall handla i den situation som föreligger, kan nog inte avgöras och bedömas ur uteslutande teoretiska synpunkter. Man får säkerligen noga aktge på det ekonomiska livets verkligheter och hur de te sig.

Till vad jag har anfört skulle jag vilja lägga ytterligare några ord. Det gäller inom doktrinen som ett axiom, att ett lands centralbank bör vara fri, fri framför allt från politiska inflytelser. Jag kan i det fallet hänvisa till en av de resolutioner, som antogos av Brysselkonferensen. Det problemets lösning har man sökt att finna efter skilda linjer i olika länder. Ingen centralbank i världen har emellertid den konstitution som världens äldsta, nämligen Sveriges riksbank. Den är unik helt enkelt. Den är med all visshet framsprungen ur de erfarenheter, som gjordes av våra förfäder under en tidrymd, som kännetecknas av hårda kastningar på det ekonomiska livets områden. Dessa erfarenheter ledde dem därhän, att de ansågo sig dock böra bibehålla den anordningen, att låta svenska folkets representanter, således en specifik politisk myndighet, egendomligt nog, vara fortfarande bankens huvudmän. Bestämmelsen härom finnes i regeringsformens 72 §, som säger, att riksbanken förblir under riksdagens garanti. Beträffande dess förvaltning stadgas det, att den skall utövas av därtill förordnade fullmäktige efter av Konung och riksdag gemensamt stiftad lag. Denna lag, lagen för Sveriges riksbank, förklarar i sin 34 §: »Fullmäktige kunna ej i och för sin befattning med riksbanken emottaga föreskrifter av någon annan än riksdagen och dess bankoutskott i de fall nämnda utskott äger att sådana å riksdagens vägnar meddela; och äro fullmäktige för sina åtgärder i denna egenkap riksdagen eller dess bankoutskott och revisorer allena redo skyldiga.» Det är denna fullmäktiges fria ställning gent emot andra, bl. a. även den politiska maktens innehavare och utövare, som medfört, att Sveriges riksbank med sin enastående konstitution dock kommit att i verkligheten intaga en även i politiskt avseende mera fri och obunden ställning än kanske flertalet centralbanker. Ekonomiskt har den också en fri och obunden ställning. Denna bankens fria och obundna ställning har man t. o. m. ansett det vara nödvändigt att slå fast, nämligen i 111 § i regeringsformen.

Jag har velat erinra härom i anledning av vissa uttalanden i den allmänna diskussionen. För att nämna ett enda exempel var det ju i en industrisammanslutning planer uppe på, att man skulle vända sig antingen till fullmäktige i riksbanken eller kanske hellre till regeringen i syfte att förmå riksbanken att frånträda sin hittills förda valutapolitik. Planen kom emellertid icke till utförande, av vad anledning har icke offentliggjorts. Förmodligen ansågs det hopplöst, och det förresten med all rätt, att förmå fullmäktige att avvika från

sin valutapolitik. Lika hopplöst tedde det sig också att söka få finansministern omvänd.

Det är en viss tillfredsställelse att veta, att det i denna fråga råder samklang mellan finansministern — jag betraktar då hans mening såsom uttryck för regeringens mening — och fullmäktige i riksbanken. Jag hoppas nu också, att denna samklang även kan utsträckas till riksdagen, i varje fall till dess överväldigande majoritet. Jag vill då uttala den förvissningen, att riksdagen har detta i minne vid den prövning av budgeten, som riksdagen skall gå att verkställa och att riksdagen då måtte ihågkomma, att ett sunt penningväsen är en grundförutsättning för vidmakthållandet och främjandet av sparkapitalets tillväxt ävensom för lugna förhållanden på arbetsmarknaden — båda två huvudvillkor för ett sunt näringslivs bestånd och utveckling. Prövningen av budgeten bör sålunda ske med aktgivande på den inverkan budgeten har på vårt lands penningväsen.

Riksdagen bör ständigt hava i minne, att vi för tillgodoseende av våra behov hava en bestämd gräns, nämligen resultatet av landets produktion. Den gränsen överstiger man icke ostraffat. Lika litet som den enskilde utan allvarliga olägenheter kan leva över sina tillgångar, lika litet kan ett samhälle göra det; och det gläder mig uppriktigt, att den näst föregående ärade talaren, som representant för arbetarorganisationerna klart visade upp, att även de betrakta saken på samma sätt.

Härmed anhåller jag, herr talman, att kammaren måtte bifalla utskottets hemställan.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Beskow**: Då Kungl. Maj:t och riksdagen i maj månad föregående år lämnade riksbanken fortsatt befrielse från skyldigheten att inlösa sina sedlar, förutsattes, att riksdagen skulle i sin penningpolitik, så långt som möjligt är, bibehålla vår svenska krona i paritet med Förenta staternas valuta och därigenom också med guldet. Även vid det tillfälle, då jag i höstas för Kungl. Maj:t anmälde frågan om fortsatt sådan befrielse för riksbanken för tiden intill utgången av mars månad 1924, utgick jag ifrån att riksbanksfullmäktige icke skulle underlåta att använda de medel, som stodo fullmäktige till buds, för att vidmakthålla guldpariteten.

Sedan sistnämnda tillfälle har dollarkursen undergått ej oväsentliga förändringar. Under de sista höstmånaderna inträdde sålunda en stark åtstramning, och kursen steg i fria marknaden tidvis upp till cirka 3.82, medan den officiella kursen stannade med 3.79 ⁷/₈. En mindre återgång inträdde i början av detta år, då kursen i fria marknaden nedgick till 3.77 ¹/₂ och den officiella kursen till 3.78. Härefter har likväl en ytterligare avsevärd uppgång ägt rum, och kursen har numera nått en höjd av omkring 3.86 i den fria marknaden, medan riksbanken håller en officiell kurs av 3.79 ¹/₂.

Beträffande frågan om lämpligheten av att på detta sätt för de så kallade legitima affärerna tillfälligtvis hålla en officiell kurs, som ligger något lägre än kursen i fria marknaden, torde det knappast tillkomma mig att göra något närmare uttalande, då ju penningpolitikens handhavande i detalj tillkommer riksbanken, som är ett under riksdagen lydande verk. Jag förutsätter emellertid alltjämt, att riksbanken i sin politik följer de av Kungl. Maj:t och riksdagen givna direktiven och sålunda på lämpligaste sätt och så nära som möjligt håller vår krona i paritet med dollarn.

Den osedvanligt höga dollarkurs, som nu råder, är enligt min tanke en övergående företeelse, som orsakats av vår passiva handelsbalans — beroende icke minst på fjolårets dåliga skörd — och på vissa spekulativa åtgärder. En lättnad bör inträda, så snart skeppningarna av våra större exportvaror, särskilt trä, ånyo komma igång. För täckning av framtida valutabehov torde vidare

*Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.*
(Forts.)

Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inklösa sedlar.
(Forts.)

betydande inköp av dollars ha ägt rum, och dessa bidraga givetvis till en avbelastning framdeles. Riksbankens tillgodohavanden i främmande valutor äro också ägnade att möjliggöra ett vidmakthållande av dollarpariteten.

Även om alltså utsikterna för en sänkning av den nuvarande höga dollarkursen te sig goda, är dock läget sådant, att man icke enbart kan lita till förhoppningarna, att dollarkursen skall av sig själv återgå till den normala. En nödvändig förutsättning för att vi skola kunna bibehålla vårt penningvärde är, att jämvikt erhålles mellan konsumtion och produktion i landet. Jag begagnar tillfället ännu en gång erinra kammaren härom, icke minst med anledning av den flod av motioner, med ty åtföljande anslagskrav, som här avgivits. Jag tillåter mig uttala den förhoppningen, att riksdagen vill lägga denna synpunkt på saken vid dessa frågors behandling. Kan riksdagen icke åstadkomma den nödvändiga begränsningen i statens utgifter, kan man icke heller vänta, att folket i gemen skall ålägga sig den sparsamhet, som tidsläget kräver.

Skulle förhållandena mot förmodan utveckla sig i riktning mot en ny inflation här i landet, skulle vi sålunda komma att mera avlägsna oss från dollarn under en verklig prisstegring, så få vi ej rygga tillbaka för de åtgärder, som nödvändiggöras av en sådan situation. Det blir då anledning att närmare överväga, vilka medel böra för motverkande av inflationen användas. Man är i detta hänseende icke enbart hänvisad till diskontopolitiken utan har även till sitt förfogande sådana åtgärder som kreditransonering, begränsning av lyximporten och eventuellt andra medel. Regeringen har för övrigt redan planer på en kraftig höjning av bilskatten, varigenom samtidigt som bilarna på ett mera rättvist sätt få bidraga till underhållet av de vägar, de förstöra, utsikt vinnes för minskning i bilimporten.

I det föregående har jag utgått från såsom axiomatiskt, att de av riksdagen lämnade direktiven för penningpolitiken skulle fortfarande följas. Emellertid hava under senare tid i pressdiskussionen röster framträtt med krav på en omläggning av vår valutapolitik i syfte att ernå paritet med det engelska pundet i stället för med dollarn. Vid den granskning av de argument, som anförts till stöd för dessa krav, har jag funnit, att vi alltså böra fullfölja vårt arbete på att behålla vår valutas guldparitet och sålunda upprätthålla dess värde gentemot dollarn. Jag vill i detta sammanhang med några ord uppehålla mig vid spörsmålet i fråga.

I den mån kravet på uppgivande av dollarpariteten kommer från personer, som under kristiden spekulerade i en fortsatt sänkning av penningvärdet, och som nu genom penningvärdets förändringar i motsatt riktning sett sina tillgångar förminskade och skulder starkt ökade, har man knappast anledning fästa större avseende vid kritiken. Hänsyn till dylika spekulativa element få icke inverka på landets penningpolitik.

Men missnöjet kommer också från andra håll, där man har anledning taga mera hänsyn till detsamma. Näringsarna, såväl industrien som jordbruket, arbeta under tryckta förhållanden på grund av höga skuldräntor och alltför höga arbetslöner i förhållandet till saluvärdet av deras produkter. Det ligger för dem nära till hands att begära en måttlig nedsättning av penningvärdet, varigenom företagen *dels faktiskt uppnå* en fördel genom att realvärdet av skuldbördan blir nedsatt, *dels hoppas uppnå* den fördelen, att arbetslönerna icke skola öka i samma takt som penningvärdet försämras. Medan penningvärdets försämring pågår, bör man därjämte kunna räkna med relativt låga räntesatser.

Detta är den allmänna bakgrund, mot vilken yrkanden på ett följande av pundvalutan bör ses.

Därtill komma emellertid på senare tid speciella olägenheter för vissa delar av vår industri, särskilt den exportindustri, som har sin huvudsakliga marknad i England. Man kan förstå, att det måste kännas mycket hårt för sådana före-

tag, som sålt sina varor till England, medan pundkursen stod rätt mycket högre än nu, att då varorna levereras, få taga emot likviden i ett icke obetydligt reducerat värde i kronor räknat. Man anför därvid, icke utan allt fog, att då större delar av vår export går till England, det vore riktigare, att den svenska kronan rättade sitt värde efter pundet än efter dollarn.

*Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
infösa sedlar.
(Forts.)*

Jag vill nu göra det tankeexperimentet, att vi verkligen skulle besluta oss för att hålla vår krona i paritet med pundet, och att detta också i längden kunde lyckas oss. Vad vinna vi därmed? Jo, för det första, att vår exportindustri för större delen av sina produkter befrias från att kalkylera med besvärliga kursförluster; för det andra, att den skuldbörda, som åvilar vårt näringsliv, blir något mindre tyngande än nu; och för det tredje, att under någon tid arbetslönerna komma att kännas mindre tryckande för producenterna. Fördelen av minskad real skuldbörda för näringslivet blir givetvis i längden beroende av pundets utveckling i förhållande till guldets och jämväl av guldets eget värde. Om man kan räkna med ett återställande av den engelska valutans värde i förhållande till guld, måste detta vid oförändrat guldvärde för vårt näringsliv betyda en återgång till skuldernas nuvarande realvärde. Den nu närmast eftersträfvade lindringen för näringslivet skulle då senare förbytas i nya svårigheter. Endast om en bestående försämring av guldets eget värde vore att motse, skulle fördelen av den påyrkade penningförsämringen kunna fortvara. Vad angår fördelen av mindre tryckande arbetslöner under någon tid blir densamma, i den mån den beror på penningvärdet — därom är jag övertygad — av mycket kort varaktighet. I den mån gällande arbetsavtal utgå, komma säkerligen arbetarna, stödda av mäktiga organisationer, att söka uppnå kompenstation för penningvärdets fall. Vi se redan nu, huru trots stabiliseringen av prisnivån under år 1923 de förändringar i arbetslönerna, som på vissa håll åstadkommits, i allmänhet gått i stigande riktning, under det att nedsättningarna äro mycket fåtaliga.

Med min kännedom om betydelsen av de olika faktorer, jag nu belyst, tvekar jag icke att förklara, att den på vissa håll åstundade måttliga försämringen i penningvärdet icke skulle bli till någon verklig nytta för näringslivet i stort sett.

Jag har ovan utgått därifrån, att vi, sedan vi reducerat kronans värde i samma proportion som pundet, skulle lyckas hålla den sålunda uppnådda pariteten. Det gäller att undersöka, om denna förutsättning är riktig. För det första vet man ju ganska litet om pundets sannolika utveckling i förhållande till guld, resp. varor. För närvarande tyckes pundet på grund av omfattande valutaspekulationer vara i ett labilt jämviktstillstånd med snabba och icke oväsentliga värdevariationer. Att haka sig fast vid en dylik pendlande valuta måste erbjuda vissa svårigheter. För det andra — och det är det viktigaste — komme en begynnande försämring av den svenska kronans värde sannolikt att åtföljas av ett bristande förtroende för vårt eget penningväsende, som toge sig uttryck i en kapitalflykt — väl närmast till dollar — sådan som förekommer i alla länder, där valutan börjar falla. Någon säkerhet för att penningförsämringen icke bleve större än i England hava vi således icke, därest vi övergiva vårt nuvarande penningprogram och söka följa pundet.

Utom det att ett program med syftning till paritet mellan vår krona och det engelska pundet alltså skulle bli mycket vanskligt att genomföra, skulle detsamma innebära betydande faror för hela vårt penningväsen. Det är för den skull av utomordentlig vikt, att vi taga avstånd därifrån. Att en viss kapitalflykt ägt rum från England bör ej få medföra åtgärder, som uppmuntra en liknande kapitalflykt från Sverige. Må vi taga varning av allt vad vi se runt om oss i Europa och förbliva ståndaktiga i kampen för bevarandet

Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
intlösa sedlar.

(Forts.)

av vårt penningvärde! Och låt oss ej av tillfälliga svårigheter förledas att äventyra den soliditet, som vi lyckats förvärva!

Jag har här berört de mer eller mindre skenbara fördelar, som skulle följa därmed, att vi inriktade vår valutapolitik efter pundet, och de stora risker, en dylik politik skulle medföra.

Å andra sidan torde det icke kunna helt förnekas, att även följandet av dollarpariteten i framtiden skulle kunna tänkas få en del oangenäma följder. Jag framhöll detta redan i valutadebatten i maj månad förra året som skäl för att jag då icke ville förorda införandet av guldmyntfoten. Givetvis kan det tänkas, att genom guldanhopningen i Förenta staterna fluktuationer i guldvärdet kunna uppstå och nå en sådan styrka, att vi icke skulle kunna följa med. Men utvecklingen har dock nu rätt länge varit sådan, att varupriserna i Förenta staterna icke undergått större förändringar, och genom att följa den amerikanska prisnivån hava vi uppnått den av alla så eftersträfvade stabiliseringen i varuvärdena. Under sådana förhållanden finnes absolut ingen anledning att överge dollarpariteten, utan böra vi följa densamma så nära som möjligt.

Bevarandet av dollarpariteten är således enligt min mening praktisk politik. Däri ligger intet doktrinärt, och allra minst är det riktigt, när det säges, att vi bevara pariteten enbart av fåfänga att vara det enda land i Europa, som kunnat göra det. Det är i själva verket under nuvarande förhållanden rena självbevarelseinstinkten.

Däremot kan det diskuteras, om vi kunna vara så säkra på dollarns utveckling i en framtid, att vi skola kunna våga redan nu införa guldmyntfoten. Därpå går Kungl. Maj:ts proposition icke ut, och jag har för dagen ingen anledning uttala mig därom. Jag antager, att denna fråga senare kommer att bli föremål för riksdagens uppmärksamhet.

Herr Hamilton: Herr talman! Det bör icke väcka förvåning att i en fråga som denna, där intressena bryta sig mot varandra, även meningarna skola göra det. Vi böra öppet erkänna, att den valutapolitik, som hittills förts i vårt land, varit till synnerligt gagn såväl för det rena penningkapitalet som ock för innehavarna av de fasta inkomsterna, men däremot berett stora svårigheter för industrien och jordbruket och framför allt för den industri och det jordbruk, som för avsättningen av sina produkter måste tävla på världsmarknaden med valutasvaga länder. Men detta oaktat håller jag före, att den valutapolitik, som hittills har förts av riksbanken efter riktlinjer, som angivits av riksdagen, och vilka även jag i min ringa mån understött, varit den riktiga och — sett från landets intressen i dess helhet — den bästa. Men upprätthållandet av den svenska kronans paritet med dollarn måste ske på naturliga vägar. Det måste ske på sådana grunder, som Sveriges ekonomiska bärkraft medgiver, och vi i riksdagen böra därför underlätta riksbanken i dess strävanden att hålla den svenska kronan uppe. Vi måste se till, att det importöverskott, som förra året så betänkligt tyngde ned landets ekonomiska ställning, utbytes mot exportöverskott, och detta kan naturligtvis allenast ske därigenom, att vi iakttaga sparsamhet såväl i det enskilda livet som inom kommunerna och staten.

Jag har velat fästa uppmärksamheten härpå med hänsyn till att inom riksdagen, där vi ju hålla på, att vi även i fortsättningen skola föra den valutapolitik, som vi hittills gjort, och sålunda söka hålla den svenska kronan uppe, genom motioner ställts mycket stora krav på riksbudgeten. Skola vi kunna hålla valutatan uppe, måste vi därvidlag spara; och riksdag och utskott måste därför se till, att icke statsutgifterna växa alltför högt.

Tillgripandet av konstlade medel för upprätthållandet av valutatan kan ha betänkliga följder. Vi se vad som skett i vårt grannland Danmark. Man har

där först realiserat sina utländska fordringar. Därefter har man realiserat sitt guld, och sedan har man nödgats upptaga utländska lån. Det är ungefär samma förhållande, som när den enskilde lever för högt genom realisation av sina tillgångar. För honom blir, som vi alla veta, följden förr eller senare ruin.

Jag har ansett mig skyldig att, just emedan jag vill, att riksbanken skall söka alltjämt föra den politik, som den hittills gjort för att hålla den svenska kronan i paritet med dollarn, framhålla, att detta endast kan ske, därest vi äro sparsamma såväl i det enskilda livet som ock, när det gäller kommunala utgifter och statstutgifter.

Jag har, herr talman, intet annat yrkande än om bifall till bankoutskottets förslag.

Herr Sköld: Herr talman! Jag har icke begärt ordet för att göra något inlägg i en allmän valutapolitisk debatt, och därför må det förlåtas mig, att jag icke upptar till belysning de synpunkter, som här hava framförts av den närmast föregående talaren, fastän det nog finnes åtskilligt att anföra mot hans inlägg i och för sig.

Jag har begärt ordet allenast för att säga några ord med anledning av tillståndet på det valutapolitiska området just nu. Jag tror, att man med livlig tillfredsställelse skall hälsa de kraftiga uttalanden, som här hava gjorts dels från riksbanksfullmäktiges sida och dels från regeringens sida, där det klart har utsagts, att man skall begagna alla till buds stående medel för att upprätthålla den svenska kronans guldparitet. Jag tror också, att man har anledning att uttala sin glädje över de förhoppningar, som från båda dessa håll hava uttalats om möjligheten att vidmakthålla den svenska kronans guldparitet. Det har emellertid från båda dessa håll krävts viss motprestation från riksdagens sida. Jag skall inte här uppträda såsom talesman å riksdagens vägnar och inte heller ens privat uttala mig om de förväntningar, som ställas på riksdagen. Jag skulle här bara vilja göra en liten invändning. Det är visserligen sant, att man måste se till, att statens verkliga utgifter täckas av verkliga inkomster och att inte lånemarknaden anstränges över hövan. Ty följer man inte båda dessa regler, är det ju klart, att riksdagens valutapolitik kan verka i inflationsriktning. Från denna ståndpunkt och till den ståndpunkt, som herr finansministern och herr Nilson i Örebro givit uttryck åt, nämligen att riksdagen skall spara så långt som helst bara för att vara ett efterföljansvärt exempel för den enskilde, är det emellertid ett stort steg, ty lägg märke till, en sådan politik kan näppeligen hava annat syfte, än att verka som ett exempel för resten av folket, och nu veta vi ju, att alla människor, såväl i det offentliga som i det enskilda livet, äro stora syndare, som bruka ta bra liten hänsyn till goda exempel. Jag skulle i detta sammanhang vilja påpeka, att det kanske också borde givas en varning mot de försök till tullförhöjningar, som göras här i riksdagen, ty det läser icke kunna bestridas, att tullförhöjningar verka direkt försämrande på penningvärdet i allmänhet. Särskilt när pappersmyntfot råder kunna de få ödesdigra verkningar för den svenska valutans ställning till andra länders valutor.

Jag skulle emellertid med anledning av de kraftiga ord, som fällts från bankofullmäktigehåll, vilja göra vissa erinringar gent emot den valutapolitik, som drives av den svenska riksbanken. Vi skola icke försöka dölja för oss det faktum — det må sedan sockras in på vilket sätt som helst — att i dag befinner sig den svenska kronan 2 procent under pari. Det har, såvitt jag vet, icke någon reell betydelse, att den svenska riksbanken håller en officiell notering av dollar till 3.79 $\frac{1}{2}$. I själva verket är det så, att den svenska valutan är i denna stund utom landet värderad 2 procent under guldpari. Vi befinna oss icke i närheten av pari, icke ens vid den övre guldpunkten utan betydligt nedanför

*Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.
(Forts.)*

*Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.*

(Forts.)

denna. Det är en sak att lägga märke till. Jag tycker, att det skall från riksdagens sida frågas, om det är det rätta sättet för riksbanken att följa de av riksdagen lämnade direktiven. Jag vill icke fälla något omdöme om det utan endast påpeka, att vi ligga i denna stund under guldpari.

Jag har redan sagt, att jag icke kan föreställa mig, att värdet av dessa dubbla kurser, som hållas av riksbanken, är så stort. Det kan icke vara något valutapolitiskt medel, som verkar stärkande på valutans värde utan snarare tvärtom. Det är icke en doktrin utan ett faktum, att det har gjorts betydliga dollarinköp i spekulationsssyfte därför att man förväntar, att riksbanken icke kan hålla dollarpariteteten utan måste släppa den. Sådana spekulationer äro för handen och tilltaga för varje dag. De måste motverka riksdagens strävan att komma tillbaka till guldparitet och de äro ägnade att åstadkomma svårigheter att infria de löften, som givits.

Jag kan icke heller ur andra synpunkter förstå meningen med dessa dubbla kurser. Det är faktiskt så, att i denna stund underlättar riksbanken importen genom att importörerna få köpa dollarn billigare än den är värd. Det kan visserligen sägas, att riksbanken också underlättar exporten, ty det är ett faktum, att riksbanken noterar pundet betydligt för högt i förhållande till Newyorks notering. Följden har blivit den, att människor sälja pund till riksbanken och få bra betalt, och riksbanken får sälja dollar och får dåligt betalt. Jag menar icke, att riksbanken skall vara rädd för förluster, när det behövs, men jag undrar, om det är till verklig nytta så som sker nu.

Jag tror alltså, att man måste säga, att den dubbla kursen, som riksbanken nu har infört i vårt land, är ägnad att försvåra läget för riksbanken och att försvåra läget för den svenska valutan. Det må vara hur som helst med den saken, om riksbanken kan återkomma till guldparitet trots det. Det är kanske möjligt, att det är som man säger en säsongföreteelse, och att man skall komma tillbaka till guldparitet trots det motstånd, som ligger i de dubbla kurserna. Men jag måste ställa mig frågande, om medlen äro de rätta. Herr statsrådet talade om att det fanns olika medel och rekommenderade bland annat sparsamhet. Men jag är icke säker på att det hjälper. Kan man vara till freds med att riksbanken sitter så passiv och till på köpet tillämpar ett system, som måste vara skadligt för valutans uppehållande?

Jag har endast velat göra en antydning om de bekymmer jag hyser för den senare tidens utveckling och skall icke framställa något yrkande. Jag har endast velat påpeka vikten av att vi må komma tillbaka till det tillstånd, då den svenska kronans värde var fastslaget i lag, så att vi veta vad vi skola rätta oss efter på detta som på andra områden.

Herr Hagman. Herr talman, mina damer och herrar! Vid föregående riksdagar, då från en minoritets sida i kammaren kraftigt påyrkats, att vi borde övergå till guldmyntfot på nytt i vårt land, ha vi fått mottaga de försäkringar, som även i dag uttalats, att riksbanken sitter inne med tillräckliga medel för att även med pappersmyntfot hålla ett stabilt prisläge i landet genom att dollarpariteteten uppehålls. Jag tror, att vi äro skyldiga att giva riksbanksledningen ett erkännande för att det uppställda programmet i stort sett genomförts. Men det nuvarande läget på penningpolitikens område här hemma visar, att läget icke är riktigt bra som det är, och den dubbla dollarkurs, som tillämpas, dels i den fria marknaden och dels officiellt av riksbanken, är det bästa beviset för att när vi i mars månad få taga upp frågan till en behandling av real innebörd, måste vi se till, om icke det steg vi påyrka kan tagas. Ty man säger visserligen såsom försvar för det nuvarande läget, att alla legitima behov av dollarväxlar bliva tillgodosedda och att man därför strängt taget icke har anledning att klaga, men jag vill säga, att riksbanksledningen måste sägas icke

sitta inne med några särskilda möjligheter att avgöra, vilka behov som äro legitima och icke legitima. Det blir alltid svårighet att träffa ett avgörande i dessa ömtåliga frågor. Vi måste beakta svårigheterna härvidlag, och jag vill särskilt påpeka, hurusom just denna dubbla dollarkurs är det bästa beviset för huru svårt det är att med en pappersmyntfot ordna dessa förhållanden på ett tillfredsställande sätt. Kammarens beslut här i dag kan ju nämligen icke bli mer än ett, nämligen att godkänna bankoutskottets hemställan om uppskov till utgången av mars månad 1924 med att införa guldmyntfot. Den debatt, som föres i dag, är, såvitt jag förstår, mera av preventiv karaktär. Den är en förpostfäktning till vad som komma skall i mars, och den är en varning till alla de inflationsanhängare, som vi veta finnas här och var i vårt land, men vilka ännu icke i dag haft några representanter, som gjort sina röster hörda i kammaren.

Det har här kraftigt framhållits, vilket motiv som ligger bakom önskan om en inflation, och det är förvisso riktigt, att det torde vara en önskan att förtjäna pengar, att utan att tillfråga löntagarna, speciellt arbetarna, kunna nedsätta deras reallöner för att på det sättet tilgodose sina intressen.

Det har från denna talarstol i början av debatten framhållits av landsorganisationens sekreterare, att man på arbetarhåll numera är kraftigt övertygad om att den ställning i valutapolitiskt hänseende, som vi ha lyckats komma upp till, måste med alla medel hävdas. För min del skulle jag vilja tillägga vissa synpunkter. Jag var, då den inflationsperiod inbröt i vårt land, som vi nu lyckligen kommit över, förtroendeman för ett fackförbund, och jag hade således att taga ståndpunkt till de svårigheter, som då uppkommo närmast för det yrkes vidkommande som jag då representerade. Vi voro då bundna genom kollektivavtal på flera år, och jag hävdade principiellt, att dessa avtal skulle följas till sin utlöpnings tid utan att man under avtalstiden gjorde försök att med tvångsmedel få till stånd några förändringar till det bättre. Vad vi ha genomgått sedan denna tid, alltså från år 1916, har ju varit en verklig skola i valutapolitik och i prisnivå- och penningvärdesfrågor överhuvud taget, och jag tror, att man kan säga, att vi därigenom ha lärt oss så mycket, att jag för min del åtminstone icke skulle tveka ett ögonblick att, därest det skulle bli majoritet för en ny inflationspolitik i landet, tillråda de organiserade arbetarna att utan skrupler annullera gällande kollektivavtal och redan från första dagen kräva löneändringar uppåt, så att man icke från arbetarnas sida skulle bidra till inflationisternas förtjänst. Jag tror därför, att man bör säga, att de förhoppningar, som ställas på utbytet av en ny inflationsperiod, nämligen att man åtminstone skall hinna försämla reallönerna, så länge kollektivavtalen räcka, böra skrinläggas. Blir det klart för vederbörande, att man kan få räkna med att arbetarna våga annullera kollektivavtalen, kan det ju tänkas, att åtgärden att genomföra en inflation icke ter sig så lockande, som den annars skulle göra.

Vårt land har tidigare vid åtminstone trenne olika tillfällen genomgått mycket stora svårigheter på penningpolitikens område. Därom vittna ju de tre myntrealisationer, som vi vid olika tidpunkter ha nödgats genomföra. Vi voro nog många, som trodde, att det icke heller denna gång skulle vara möjligt att genomlida, vad som krävdes för vår valutas återgång till pari, men när nu detta har lyckats och denna återgång i dag är ett faktum, är det min livliga förhoppning, att alla, som överhuvud taget ha något inflytande på denna angelägenhet, skola vara ense därom, att denna ställning måste till varje pris skyddas. Det är verkligen glädjande, att ännu ingen röst här i denna kammare har gjort sig till målsman för en motsatt politik än den, som i dag allt fortfarande har förklarats vara den officiella riksbanksledningens.

Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.
(Forts.)

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Beskow**: Herr talman! Herr Sköld tyckte icke riktigt om den uppmaning till sparsamhet, som jag tillät mig rikta till kammaren, men när han tolkade den dithän, att jag skulle vilja förordna en sparsamhet hur långt som helst, vill jag endast begagna tillfället att förklara, att jag är fullt nöjd, om riksdagen iakttagert samma sparsamhet, som Kungl. Maj:t har gjort i statsverkspropositionen. Anledningen till sparsamhetstendensen ligger icke så mycket däri, att man begär, att riksdagen skall föregå det svenska folket med ett gott exempel, som fastmera däri, att man vill komma fram till en verkligt hållbar budget, en budget, som är avpassad särskilt med hänsyn till kassafondens mycket svaga ställning. Jag är alldeles övertygad om, att om svenska folket och för övrigt andra folk, som ha ögonen riktade på oss, se, att den svenska riksdagen i sin budgetpolitik iakttar den försiktighet, som läget kräver, kommer detta också att i sin mån underlätta lösandet av de smärre valutatekniska svårigheter, som herr Sköld har påtalat.

Herr Winkler: Herr talman! Jag trodde icke, att det alls skulle bli någon diskussion vid detta tillfälle, då ju herr finansministern yttrat sig mycket försiktigt i sin proposition och bankoutskottet för övrigt använt alldeles samma ordalag för sitt tillstyrkande av det provisoriska bibehållandet av befrielsen för riksbanken att inlösa sina sedlar med guld som i fjol. Jag tror emellertid, att denna diskussion kan ha den nyttan med sig, att man ute i landet åtminstone blir på det klara med, vilket man för närvarande säkerligen icke är, att det är både regeringens, riksdagens och riksbankens absoluta föresats att åtminstone göra sitt bästa för att bibehålla kronan vid det värde, den för närvarande har.

I övrigt skulle jag vilja säga, att det synes mig som om åtminstone ett par talare, som här ha uppträtt, ha tagit alltför lätt på detta spörsmål. Jag skulle till dem och kanske också till många andra vilja framställa den frågan, hur de egentligen tänka sig en stabilisering av en valuta. Riksbanken har hitintills lyckats bibehålla guldpariteten, sedan riksdagen i fjol uttalade sin önskan om ett dylikt förfaringsätt, och det har skett i fullt samförstånd med regeringen. Det är dock alldeles uppenbart, att tendensen för närvarande innebär ett om ock obetydligt försvagande av den svenska kronans ställning. Vad har då riksbanken för medel i sin hand att i nödfall kunna upprätthålla kronans värde i paritet med dollarn, i händelse t. ex. vi även i fortsättningen skulle komma att importera mera än vi exportera?

Nu vill jag i förbigående säga, att jag mycket väl vet, att det icke endast är de exakta siffrorna för import och export, som äro utslagsgivande för bärigheten i ett lands valuta, utan att det till likviden för exporterade varor även kommer andra inkomster, exempelvis frakter, inkomster från resande, som besöka Sverige såsom turister, inflytande räntor i den händelse vi nu ha några lån utlämnade till andra länder, vilket jag förmodar icke är fallet åtminstone icke i någon större omfattning, och många andra smärre saker. Men, jag säger det ännu en gång, i stort sett är det i alla fall så, att ett land måste upprätthålla sin valuta genom att icke leva över sina tillgångar eller, med andra ord, genom att exportera ungefär lika mycket som det importerar. Täcker icke exporten vår import, har såvitt jag kan begripa, riksbanken inga andra medel till sitt förfogande för stabilisering av vår kronas värde, än att antingen exportera guld eller också att upptaga ett lån i utlandet. Jag är emellertid för min del ganska övertygad om, att i den händelse vi sloge in på någon av dessa tvenne vägar för att längre än vad som är skäligt upprätthålla vår valuta och bevara vårt land för en ny inflation, skulle detta ytterligare försvaga utlandets förtroende till den svenska valutan.

Det är kanske icke utan, att även den norska och den danska kronans svaga

ställning i någon mån inverkar i utlandet till nedtryckande även av vår svenska valuta. Jag tror nämligen för min del, att vi i någon mån härvidlag såsom alltid i andra avseenden bli sammanblandade med de båda andra skandinaviska länderna. När man talar med utlänningar, får man ofta höra, att de knappast kunna förstå, hur vi i Sverige kunna upprätthålla vår valuta i paritet med guldet samtidigt med att den norska valutan är nere i halva värdet och den danska är reducerad med ungefär 40 procent av sitt värde.

Det var mycket tillfredsställande att höra herr Johanson i Stockholm för fackförbundens räkning och för arbetarnas del deklarerera, att han mycket väl förstod, att det var nödvändigt uppehålla produktionen, och att detta var en av de viktigaste faktorerna för att vi även skulle kunna upprätthålla vår svenska valutas höga värde. Jag hoppas, att han även för samma resonemang, då han är ute och underhandlar för sina respektive fackföreningar. Jag tror nämligen, att det är en mycket viktig sak, att vi förstå oss på att sänjas här i landet, så att icke den ena näringsidkaren icke bryr sig om den andre, arbetaren icke bryr sig om hur det går för hans arbetsgivare och arbetsgivaren icke hur det går för hans arbetare. Vi äro nämligen beroende av varandra. Men, herr Johanson, vad som är alldeles säkert är, att vi icke kunna bibehålla vår nuvarande levnadsstandard och samtidigt den höga kursen på den svenska kronan, såvida icke förhållandena i detta land bli i ett eller annat avseende förändrade. Det vill med andra ord säga, att vi verkligen i praktiken måste visa sparsamhet eller rent ut sagt, levnadsstandarden måste sänkas eller produktionsförmågan ökas. Jag tror icke, att det är möjligt för oss att bibehålla en import, som är ungefär 200 miljoner kronor större än exporten, under någon följd av år utan att detta ovillkorligen med eller utan riksbankens och regeringens önskan och beslut i motsatt riktning inverkar på vår krona, så att vi få en ny inflation.

Nu skall ingen tro, att jag är för inflation, utan jag vill, att vi såvitt möjligt skola bibehålla den guldkonparitet, som vi ha nått. Det är alldeles säkert, att om vi återigen sänka den svenska kronans värde, få vi nya svårigheter för att återigen komma upp till den punkt, där vi befinna oss. Jag tror därför, att det är mycket viktigt, när det här från flera talare tydligt och kraftigt betonas, att det gäller att spara såväl för staten som för den enskilde. Det går icke i längden att med nuvarande produktionskostnad hålla i gång de industriella anläggningar, som vi ha i landet. Skola vi i fortsättningen icke importera mer än vi exportera, måste produktionskostnaderna minskas.

Man måste göra klart för sig, att man måste ta pengarna någonstades. Här har sagts av herr Sköld, att Sveriges riksdag endast skulle spara för att föregå med gott exempel. Så har jag icke sett på den kungl. propositionen, utan jag trodde, att man måste spara helt enkelt därför, att man icke visste varifrån man skulle ta mera pengar, eller, med andra ord, därför att man riktigt på allvar insåg, att nu voro skattekällorna så pass utsinade, att där icke fanns mera att hämta. Jag tror, att det är ganska klokt att se på saken på detta sätt, ty den, som känner litet till förhållandena och det göra vi väl litet var, förstår, att penningtillgången icke längre är så riklig.

Jag anser det för min del vara ytterst nödvändigt, att vi inom jämförelsevis kort tid sänka de alldeles för höga skattebördor, som ha pålagts näringslivet. Försåvitt det framdeles skall kunna ske någon verklig utveckling och någon verklig kapitalbildning, kan icke näringsidkaren fortsätta med att betala samma andel av sina eventuella inkomster till stat och kommun, som han för närvarande på grund av skattebestämmelserna är tvungen att göra. Då blir det icke mycket med utvidgningarna. Det förekommer nämligen ofrånkomligt inom näringslivet periodvis vågkammrar och vågdalar, d. v. s. fluktuationer med avseende å rörelsens omfattning och driftresultat, och skall näringsidkaren berövas största delen av sina inkomster, när han har några,

*Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.
(Forts.)*

Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.
(Forts.)

utan att få något tillbaka, vilket han ju rimligtvis icke kan begära, av stat och kommun, när de dåliga tiderna och förlusterna komma, blir det alltför många, som måste gå under i sin kamp för tillvaron. Finansministern har nog tolkat läget alldeles så, som det är, och för min del tycker jag icke, att det skulle vara farligt även om inkomstberäkningen skulle visa sig vara så försiktigt uppgjord, att vi inom en snar framtid få en något ökad kassa-fond.

Vad jag i huvudsak här vill uttala är en önskan om att var och en skall förstå det ekonomiskt verkligt prekära läge, vari vi befinna oss, och att vi såvitt möjligt, böra upprätthålla vår guldparitet, d. v. s. hålla vår krona i paritet med dollarn. Jag tror dock icke heller för min del, att det vore klokt att nu släppa loss guldet genom att besluta, att svenska statens sedlar skulle inlösas med guld, ty det kunde lätt bli ett bakslag. Som det nu är, finns det, om påfrestningarna skulle bli alldeles för stora för riksbanken, en möjlighet att släppa dollarpariteten. Den tidpunkten skall dock, hoppas jag, dröja rätt länge, och den behöver aldrig komma, om svenska folket förstår, att det gäller att inskränka på pretentionerna, och att Sverige icke är något rikt land, att de tider, vari vi leva, äro ekonomiskt besvärliga och framför allt, att det krävs samförstånd mellan arbetare och arbetsgivare, ty en arbetsgivare kan icke i längden skaffa mera pengar än han kan uppdrypa på grund av sin rörelses driftsresultat.

Jag tror ingen här vill bestrida, att de allra flesta industriella företag i vårt land för närvarande drivas utan den ringaste förräntning av det i dem nedlagda kapitalet. Det måste ju ändå förr eller senare bli nödvändigt, att de erhålla så pass fördelaktiga driftsresultat, att åtminstone en måttlig bankränta skall kunna erhållas på det nedlagda kapitalet. Jag menar ingalunda, att de firmor och bolag, som ha byggt upp stora industriella företag under kristiden till priser, som äro tre à fyra gånger så höga som de normala. Någonsin skola få ränta på det överkapital, som är nedlagt, utan jag menar helt enkelt, att de fabriksanläggningar, som kommit till stånd på fullt sund basis och med beräkning av normala kostnader för deras uppförande och drivande, böra kunna förränta sig.

Till slut ber jag naturligtvis endast att få yrka bifall till bankoutskottets föreliggande hemställan.

Herr Osberg: Herr talman, mina damer och herrar! Herr finansministern vädjade i dag till riksdagen, att den skulle i den mån det var möjligt vidtaga sparsamhetsåtgärder. I årets trontal vädjades även till svenska folket, att det för sin del skulle försöka begränsa sig och spara. Den vädjan, som man i det fallet ställer till svenska folket, tror jag i stort sett är lönlös, men det kan ju hända, att herr finansministerns vädjan till kammaren i dag kan ha någon verkan. Jag tror dock icke i det hänseendet är så mycket att vänta, ty var och en vill naturligtvis ha sina önskemål igenom.

En sak, som glädde mig, var herr finansministerns uttalade föresats att framlägga ett förslag om höjd automobilskatt. Jag tror, att det är alldeles nödvändigt. Man skall naturligtvis icke hämma en naturlig utveckling, men den har dock fått en sådan omfattning, att något måste göras för att stävja densamma. Ute i bygderna är det snart på det sättet, att bara man har litet tillgängligt kapital, så nog skall man ha sig en bil. Går man ner på Göteborgs kajer och ser de stora upplagen av bilar, som varje amerikabåt för med sig, kan man verkligen undra, vad en sådan massimport egentligen skall tjäna till. För övrigt är det ju icke vidare smickrande för svensk industri, att den icke med den tullsats, som redan finns, kan tillverka någon typ av ett billigt fordon, utan att vi skola vara helt hänvisade till utlandet.

Varför jag begärde ordet, herr talman, var närmast för att framställa det spörsmålet till herr finansministern, om han icke kan medverka till att regeringen vidtager åtgärder i syfte att skaffa oss inhemskt bränsle till dessa motorfordon. Det är alldeles bedröfligt, när man reser över landet och ser, hurusom det nära nog i vartenda vägskil satts upp dyrbara tankanordningar för att där förvara utländskt bränsle, bensin. Detta har nu varit sådan omfattning, att man naturligtvis måste få den föreställningen, att det icke kan gå i längden. Vi köpa utländska fordon, slita utländskt materiel och bränna upp utländskt bränsle. Samtidigt tar man icke reda på vår sulfitsprit, utan låter den rinna i strömmar ut i havet. Skola vi kunna komma till någon ekonomisk stabilitet, är det nödvändigt, att vi utnyttja landets egna resurser. Vårt land är så lyckligt lottat, att det är få andra, som egentligen kunna mäta sig med oss, med de stora naturrikedomar, som vi ha.

Man får icke förundra sig över, om folk ute i bygderna bli betänksamma, då de i tidningarna se uppgift om att vi under de tio första månaderna år 1923 importerade för 202 miljoner kronor mera än vi förmådde exportera. Ett sådant förhållande kan naturligtvis icke fortgå i längden. Man må resonera, hur man vill, så måste vi ändå komma i en mycket dålig ställning. Vad skulle det bli av, mina damer och herrar, om en enskild man är från år skulle skuldsätta sig, eller med andra ord, ha större utgifter än inkomster. Det måste naturligtvis bli ett dåligt resultat till slut. Det är verkligen icke önskvärt, att vi i detta land komma i en sådan ställning.

Vad jag alltså, mina damer och herrar, tror är det viktigaste, är, att man vidtar sådana åtgärder, som man kan få någon verklig valuta utav. Att enbart vädja till svenska folket med det kynne, som svenska folket har, tror jag är liten möda värt. Jag skulle därför, som sagt, vara ytterst tacksam, om herr statsrådet ville säga något just om denna tanke att medverka till att vi åtminstone kunde få inhemskt bränsle till våra motorfordon.

Herr förste vice talmannen **Nilson**: Herr talman! Jag skall endast med några korta ord adressera mig till ett par föregående talare, en ärad talare på malmöhusbänken och en ärad talare på stockholmsbänken. Jag vill i anledning av de anmärkningar, som från det hållet riktades emot riksbankens notering av dollar påvisa, att vi för närvarande sakna en ordnad valutabörs. Man kan icke utan vidare påstå, att de noteringar, som förekomma i den fria marknaden, äro just de, som skulle framgå genom en ordnad valutabörs. Det är önskvärt — jag har sagt det förut här i kammaren, och jag upprepar det — att riksbanken skulle kunna undslippa den nuvarande uppgiften att företaga noteringar å utländska valutor, men intill dess och så länge som vi icke ha kommit därefter, att vi ha en ordentligt organiserad valutabörs, är det nödvändigt att någon gör det, och då lär det väl vara så, att detta uppdrag knappast på ett mera opartiskt sätt kan utföras av någon annan än riksbanken.

Vidare sades det, att riksbanken skulle ha svårt att avgöra, vilka behov som äro legitima eller ej. Ja, en viss svårighet därutinnan förefinnes, det är ingen som bestrider det, men hittills tror jag man kan säga, att dessa svårigheter icke varit större än att de varit överkomliga. Begär man något misstag, har det varit, att någon, som icke borde få valuta, har fått det, och värre kan det icke bli. Då ett verkligt behov föreligger, och styrkes inför riksbanken, tillgodoses det också.

Slutligen vill jag endast framhålla, att jag fullt ansluter mig till vad den ärade talaren på malmöhusbänken yttrade om tullfrågornas samband med valutapolitiken. I den frågan föreligger ingen skiljaktighet mellan hans och min egen uppfattning.

*Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.
(Forts.)*

Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.
(Forts.)

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Beskow**: Herr talman! Med anledning av herr Osbergs anförande skall jag be att få lämna den förklaringen, att jag är fullt införstådd med honom i det betänkliga, som ligger i vår stora import av bensin. Jag anser det för min del vara en angelägenhet av lika stor vikt att försöka minska denna import som att få till stånd en minskning av automobilimporten. Saken har onekligen en stor nationalekonomisk betydelse. För min del har jag visat mitt intresse för den genom att i sommar snabbt föranstalta om en utredning av frågan på sätt, riksdagen hade begärt, och den har också utretts av de mest sakkunniga myndigheter. Frågan har nämligen gått till kommerskollegium, kontrollstyrelsen och ingenjörsvetenskapsakademien, och jag väntar deras yttranden i dagarna. Ehuru det är mycket svårt att finna en rationell lösning av de problem, som det här är fråga om, hoppas jag likväl, att Kungl. Maj:t redan detta år skall kunna komma till riksdagen med en proposition i ärendet.

Herr Nylander: Herr talman! I anledning av en passus i herr Johansons anförande skall jag be att få göra en liten erinran. Herr Johanson angav såsom sin åsikt, att pundets fall och dollarns stegring enbart skulle vara av vanlig natur, därför att så alltid brukade ske vid denna årtid. Det är nog delvis riktigt, men jag är för min del å andra sidan alldeles övertygad därom, att det kraftiga pundfall, som ägt rum i slutet av förra året och sedermera, även har sin orsak i andra, mera speciella förhållanden, nämligen dels i vissa antydningar om en ny inflation, som framkommo i ett föredrag, som hölls i Brittiska industriförbundet — om jag icke minns orätt — och som nog blivit misstolkade, dels även i den politiska utvecklingen i England, som inför de då förestående valen ledde till vissa farhågor för en »capital levy» eller kapitalskatt och därav följande kapitalflykt. Jag tror, att dessa båda saker åtminstone ha spelat en viss roll, som man nog icke får förbise.

Vad dollarns utveckling beträffar, har det här förut framhållits, att man genom spekulationer i viss mån har bidragit till den kraftiga stegringen, men vi få väl hoppas, att denna, som finansministern ansåg, är av mera tillfällig och övergående natur.

Efter denna lilla erinran vill jag, vad själva sakfrågan beträffar, endast säga, att ehuru jag för min del arbetar för svensk export och dess intressen, vill jag icke ta på mitt ansvar att arbeta för en ny inflationsperiod, ty jag är övertygad om, att strävanden i denna riktning äro av den art, att de kanske göra oss bra för dagen men i morgon sjufalt värre. Jag kan icke för min del taga en strävan i den riktningen på mitt ansvar, och det vill jag här ha sagt.

Emellertid tycks den meningen här vara allmän, att guldpariteten skall upprätthållas, och detta har i finansministerns yttrande, om jag icke uppfattade fel, kraftigt påpekats med de orden, att det bör ske *med alla till buds stående medel*. Att kraftiga åtgärder kunna behöva vidtagas, för den händelse förhållandet mellan export och import skulle utveckla sig i samma ogynnsamma riktning som hittills, och om andra olyckliga förhållanden skulle stöta till, är klart, men jag måste då samtidigt framhålla, att vi från näringslivets sida hoppas på att, om dylika extraordinära åtgärder även måste sträcka sig till diskontopolitiken, man går fram på ett försiktigt sätt, så att man icke, då man vill slå ihjäl det onda, även slår ihjäl det goda, d. v. s. skadar vår industri och vårt näringsliv i sin helhet genom en alltför hård diskontopolitik. Skulle särskilda åtgärder behövas, är det bättre att tillgripa en annan åtgärd, som finansministern också omnämnde, nämligen importförbud särskilt å lyxvaror. Vilka medel, som böra vidtagas, i den händelse sådana bli nödvändiga, kan jag icke närmare gå in på, utan jag har endast velat göra denna

erinran, därför att för vårt näringsliv diskontot redan nu säkerligen är mer än tillräckligt högt. Kunna andra åtgärder utfinnas, om sådana bli nödvändiga, anser jag dessa vara de första, som böra vidtagas.

För övrigt kan jag i nuvarande situation icke mer än instämma i bankoutskottets hemställan.

*Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.
(Forts.)*

Herr **Johanson** i Stockholm: Herr talman! Herr Winkler ansåg sig böra uttala önskvärdheten utav att den uppfattning, jag här uttalat beträffande produktionens betydelse för samhället, också måtte ihågkommas vid tillfällen, då man förhandlar med arbetsgivarna. Ja, jag vill försäkra herr Winkler, att det icke var någon söndagsförmiddagsuppfattning rörande produktionens betydelse, som jag här tillätit mig uttala, utan att det var min verkliga uppfattning i denna sak. Men då herr Winkler förmenar, att det är nödvändigt att sänka levnadsstandarden för att kunna behålla kronans värde och för att kunna begränsa importen, tillåter jag mig ställa den frågan till herr Winkler: Tror herr Winkler, att exempelvis den import av bilar, som vi hade under föregående år, och som uppgick till ett värde av 32 miljoner kronor, skulle på något sätt påverkas av om arbetarnas löner reducerades? Jag är övertygad om att icke en enda arbetare bidragit till denna oerhörda bilimport. Det skulle säkerligen i mycket ringa mån påverka vårt importöverskott, om arbetarnas löner reducerades.

Då jag nu är inne på det kapitlet, skulle jag vilja tillägga, att kanske ledde det till ett önskat resultat, om man vid fördelningen av inkomsterna av det mänskliga arbetet sökte åstadkomma något större rättvisa, så att man gav arbetarna litet mera eller i alla fall gav dem vad dem rätteligen tillkommer. Jag förmodar, att anledningen till att man kunnat importera bilar för detta oerhörda belopp åtminstone till någon del ligger däri, att arbetarna icke fått sin berättigade andel av produktionens avkastning.

Herr **Sköld**: Endast ett par ord! Herr E. A. Nilson i Örebro bestred icke min uppfattning om att den officiella dollarkursen ingalunda rätt återgav den svenska kronans utlandsvärde, men herr E. A. Nilson hade en liten passus, där han påvisade, att den fria marknaden i Sverige långt ifrån behövde visa de riktiga kurserna, och det har han rätt uti, men för att icke detta yttrande skall tolkas så, att min uppgift om att den svenska kronan låg cirka två procent under pari skulle vara oriktig, ber jag att få citera det inverterade värdet av kursen i New York å svenska kronor under tiden 19—23 januari. Den var nämligen respektive 3.83, 3.84, 3.85 och 3.87. Den officiella kursen i Sverige var däremot 3.79 $\frac{1}{2}$.

Till herr Nylander vill jag endast säga, att när han rekommenderade importförbud å lyxvaror såsom ett lämpligt medel, glömde han, att sådana importförbud å andra sidan också borde kompletteras med en beskattning å tillverkningen av motsvarande lyxföremål i Sverige, så att vi icke till äventyrs komma att leva över våra tillgångar genom användande av lyxföremål av inhemsk tillverkning. Det får, såvitt jag förstår, samma verkan, varifrån man än tar lyxen. Realiteten är, att man använder den.

Herr förste vice talmannen **Nilson**: Jag vill i anledning av att även diskontopolitiken förts på tal erinra därom, att diskontot är ingenting annat än priset på rörelsemedel. Priset kan icke utan skada för det hela sättas lägre än som indikeras av flera fakta, av vilka ett av de främsta är tillgången på kapital. Sätter man priset lägre än vad tillgången indikerar, ja, då begår man ett brott emot andra berättigade intressen.

Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.
(Forts.)

Herr Winkler: Herr talman, endast några ord med anledning av herr Johansons sista uttalande! Jag har icke enbart sagt, att det var levnadsstandarden, som måste sänkas, utan jag har sagt, att *antingen* måste levnadsstandarden sänkas *eller* måste produktionen med samma kostnader som hittills ökas. Då vi inom industrien sedan åttatimmarslagens införande i stort sett icke ha kunnat spåra någon nämnvärd ökning av produktionen per timme, tror jag emellertid icke, att man i det avsendet har mycket att hoppas för framtiden heller, och då blir det som sagt nödvändigt att sänka levnadsstandarden. Då går det icke an att plocka ut vissa klasser och säga, att för den och den klassen kan man sänka levnadsstandarden, men arbetarnas standard får man icke sänka. Även den inverkar nog på det hela. Jag vill visst icke säga, att det finns någon i detta land, som har en för hög levnadsstandard med undantag av några få, som icke egentligen intressera sig för verkligt produktivt arbete utan som huvudsakligen sysselsätta sig för sina egna nöjens skull, men de äro lätt räknade. Det kan dock icke hjälpas, att om vi icke ha möjlighet att leva, som vi nu göra, få vi lov att leva litet sparsammare och billigare.

Med avseende å bilarna förstod jag icke riktigt herr Johansons yttrande. Det är väl alldeles uppenbart, att om icke produktionskostnaderna, framförallt arbetslönerna, vore högre här än i Amerika, skulle importen därifrån icke äga rum, utan vi skulle producera dessa bilar i Sverige. Det är alldeles säkert, att produktionskostnaderna äro billigare i Amerika än här, icke i den mening, att en arbetare inom bilindustrien där har mindre betalt än här, ty det förhåller sig alldeles tvärtom, utan så, att per individ och per timme utföres det betydligt mera arbete i Amerika än hos oss, och det är huvudanledningen till att Amerika är så överlägset inom bilindustrien.

Jag kan icke neka till att detta för mig in på ett annat spörsmål. Då vi här i Sverige oaktat de 15 procents tull, vi ha på bilar, icke kunna konkurrera, finns det ju en möjlighet att få automobil tillverkning i gång här i landet genom att något höja denna tullsats eller också genom att, såsom här förut påpekats, helt enkelt gå till en importreglering. Jag kan icke dela herr Skölds mening — jag vänder mig nu icke mot herr Johanson, men hans förnyade anförande ger mig anledning att också taga upp denna fråga — att förhöjda tullar skulle inverka menligt på den svenska valutan. Enligt min mening är detta ett alldeles ohållbart påstående. Det är för mig alldeles uppenbart, att om vi själva kunde producera vad vi konsumera, skulle vi varken ha den stora arbetslösheten eller den stora import, som vi för närvarande ha, av sådana artiklar, som vi mycket väl själva kunna tillverka. Nu vill jag icke tala om sådana varor, som vi måste importera, såsom rena råprodukter, som icke finnas här i landet, men vad man genom mänsklig arbetskraft kan åstadkomma här hemma skulle kunna vara betydligt mera än vad nu är fallet.

Jag känner i detalj till sådana industrier, som ha gammalt datum, för vilka det icke varit möjligt att under år 1923 på något sätt upprätthålla full drift, under det att vi dock samtidigt från utlandet ha importerat lika mycket, som samtliga de svenska fabriker i denna gren ha tillverkat. Före kriget var däremot den genomsnittliga importen av motsvarande artiklar endast 20 procent av vår egen tillverkning. Att näringslivet utvecklat sig på detta sätt, beror dels på de högre arbetslönerna här, dels på valutaförhållandena. Man kan ju icke räkna med normal konkurrens från sådana länder som exempelvis Polen och Tyskland med de valutaförhållanden, som ha varit rådande.

Det är givetvis önskvärt, att varje land stabiliserar sin valuta, vare sig det sker på den ena eller den andra nivån, och jag vill på nytt uttala, att min bestämda åsikt är, att vi göra bäst uti att söka behålla ett bestämt värde för vår krona och att sedan rätta våra inre förhållanden därefter.

Herr Nylander: I anledning av herr Skölds anmärkning vill jag påpeka det förhållandet, att vi importera en del lyxvaror, som icke äro föremål för tillverkning i Sverige, och där alltså icke någon beskattning kan komma i fråga. Det var närmast på sådana varor, som jag länkte. Jag vill emellertid säga, att jag för min del icke har någon lust att yrka på några dylika åtgärder under vanliga förhållanden. Man kan nämligen icke begära att enbart få sälja, man måste också köpa. Om emellertid extra ordinära åtgärder fordras, föredrar jag som sagt för min del åtgärder i denna riktning än en alltför åtstramad diskontopolitik, som i högsta grad skulle skada vårt näringslivs intressen. Meningen med hela mitt förra anförande var just att framhålla nödvändigheten av en dylik försiktighet för den händelse förhållandena i valutahänseende skulle komma att utveckla sig ofördelaktigt och tvinga oss till speciella åtgärder.

Ang. befrielse
för riksbanken
från skyldig-
heten att
inlösa sedlar.
(Forts.)

Herr Johanson i Stockholm: Herr talman! Jag nödgas rikta ännu en replik till herr Winkler. Jag tror att det förhåller sig på det sätt, att de amerikanska bilfabriksarbetarnas löner säkerligen äro väsentligt högre än deras svenska kollegers, men det är icke uteslutande arbetslönerna, varav produktionskostnaderna äro beroende, utan de äro i lika hög grad beroende av arbetets organisation och användandet av förbättrade tekniska hjälpmedel. Det är den saken, som man i Amerika har ägnat behörig uppmärksamhet, men som man kanske icke tillräckligt har gjort här.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 18.

Herr talmannen tillkännagav, att han låtit uppgöra förslag till fördelning av de motioner, som hänvisats till behandling av tillfälligt utskott; och var detta förslag, som nu upplästes, så lydande:

Förslag till fördelning av de inom andra kammaren väckta motioner, vilka blivt hänvisade till behandling av tillfälligt utskott.

Till behandling av *första tillfälliga* utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Jonsson* i Eskilstuna, nr 20, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i gällande stadga för fortsättningsskolan;

herr *Vennerström*, nr 302, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående rätt till viss handräckning hos länsstyrelse för enligt lagen om enskilda vägar förordnad förrättningsman, som ej är lantmätare;

herr *Osberg*, nr 306, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i resereglementet; och

herr *Vennerström*, nr 308, om viss ändring av kungl. kungörelsen den 11 oktober 1918 angående statsbidrag till anläggningar av utfartsvägar inom Norrbottens m. fl. län.

Till *andra* tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herrar *Hage* och *Samuelsson*, nr 198, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående uppförande i Luleå av byggnader för statens behov;

herr *Lovén m. fl.*, nr 314, med skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om beredande av legitimation att utföra tandvårdsarbete åt kompetenta och kvalificerade tandtekniker;

herr *Johanson* i Huskvarna *m. fl.*, nr 316, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om åstadkommande av billigare tandvård; och

Andra kammarens protokoll 1924. Nr 5.

herrar *Pettersson* i Stäringe och *Lindgren*, nr 317, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utredning angående användande för motordrift av en blandning utav sulfitsprit och bensin.

Till *tredje* tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Andersson* i Rasjön *m. fl.*, nr 21, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående visst tillägg till förordningen om motorfordon;

herr *Molin m. fl.*, nr 89, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående nedsättning av frakten vid transport av svensk frukt m. m.;

herr *Hansson* i Stockholm, nr 199, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av viss bestämmelse i telegrafstyrelsens telefonkontrakt;

herr *Nilsson* i Vibberbo *m. fl.*, nr 305, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för vinnande av bättre garanti mot trafikolyckor; och

herr *Norman*, nr 315, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om avskaffande eller begränsning av rätten till fria resor och varutransporter å statens järnvägar;

Till *fjärde* tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

fru *Östlund*, nr 88, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för hävande av pantlånerörrelsens sociala nackdelar;

herr *Johansson* i Uppmälby *m. fl.*, nr 183, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphörande av den nyttjanderätt Åkers styckebruk hittills ägt till begagnande av den mot rekognition anslagna allmänningsskogen;

herr *Johanson* i Hörninge, nr 290, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående säkerheten för lån till elektriska distributionsföreningar från vissa penningförvaltande verk; och

herr *Höglund*, nr 307, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring av proceduren vid prövning av ärenden rörande utländsk arbetskrafts användande inom landet.

Till *femte* tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Jonsson* i Mörkhult, nr 19, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i kungörelsen den 19 maj 1916 med vissa bestämmelser rörande elektriska starkströmsledningars anordnande i förhållande till trafikleder och svagströmsledning m. m.;

herr *Akerlund*, nr 90, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om vidtagande i visst syfte av reformer i avseende å landets häradsrätter;

herrar *Poppius* och *Fjellman*, nr 196, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ersättning till insättare i Privatbanken för deras genom bankens konkurs lidna förluster; och

herr *Olsson* i Blädinge, nr 197, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utarbetande av nya grunder för statstjänarnas löner.

Förslaget blev av kammaren godkänt.

§ 19.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Sjölander m. fl.*:

nr 320, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om av staten stödd kooperativ jordbruksdrift; och

nr 321, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om införande av obligatorisk bostadsinspektion för hela riket; samt

herrar *Olsson* i Kalmar och *Laurén*, nr 322, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 5, med förslag till kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m.

Nämnda motioner bordlades.

§ 20.

Justerades protkollsutdrag.

§ 21.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Ehrnfors</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 28 jan.,
» <i>Isacsson</i>	» 6 » » » 28 »
» <i>Gardell</i>	» 6 » » » 29 »
» <i>Jönsson</i> i Fridhill	» 6 » » » 28 »
» <i>Johanson</i> i Hallagården	» 3 » » » 28 »
» <i>Akerlund</i>	» 8 » » » 29 »
» <i>Månsson</i> i Backa	» 8 » » » 27 »
» <i>Olsson</i> i Broberg	» 8 » » » 28 »
» <i>Osberg</i>	» 6 » » » 29 »
» <i>Brännberg</i>	» 5 » » » 29 »
» <i>Johanson</i> i Huskvarna	» 5 » » » 29 »
» <i>Karlsson</i> i Vätö	» 4 » » » 30 »
» <i>Karlström</i> i Lummelunda	» 6 » » » 28 »
» <i>Persson</i> i Trången	» 8 » » » 28 » och
» <i>Thorsson</i>	» 8 » » » 28 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.11 e. m.

In fidem
Per Cronvall.